

Til Stortingets energi- og miljøkomite

INNSPILL TIL REPRESENTANTFORSLAG OM Å REFORHANDLE STYRINGSAVTALEN MED ENOVA, DOKUMENT 8:37 S (2021–2022)

Naturvernforbundet støtter forslaget om å reforhandle styringsavtalen med Enova for økt satsing på energieffektivisering og energisparing i bygg. Vi mener det er helt nødvendig at Enova øker støtten til energiltak i bygg for å nå målet om 10 TWh redusert energiforbruk, som Stortinget har vedtatt, og for å nå klima- og naturmål.

Energiltak i boliger og yrkesbygg kan gi store mengder konfliktfri strøm som kan brukes til å erstatte fossil energibruk i transportsektoren og industrien og redusere behovet for utbygging av fornybar energi med negative konsekvenser for naturen.

Enova-avtalen for perioden 2021–2024 har ikke et eget mål for energieffektivisering, og de siste årene er flere støtteprogrammer rettet mot bygg, som har hatt energieffektivisering som mål, blitt avvirket eller redusert. Det er nødvendig å justere Enova-avtalen for å utløse det store potensialet for redusert energiforbruk i boliger og yrkesbygg.

For å sikre at Enova opprettholder og videreutvikler programtilbud for energiltak mot boliger og yrkesbygg, støtter vi forslagene som er til behandling om å reforhandle avtalen mellom Klima- og miljødepartementet og Enova. Budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og SV uttrykker en klar og tydelig retning for økt satsing på energiltak i husholdningene med kjent og velprøvd teknologi. Nå må dette følges opp.

Naturvernforbundet mener at:

- Enova må ha mål for redusert energiforbruk i tillegg til reduksjon av klimagassutslipp.
- Enova må ha mål for energifrigjøring i bygg.
- Enova må støtte flere energiltak i bygg for å bidra til reduserte klimagassutslipp og omstilling til lavutslippssamfunnet. Kjent og velprøvd teknologi må støttes for trinnvis oppgradering av bygget.
- Enova må ha mer midler til arbeidet med energieffektivisering i bygg. Som et minimum må inntekter fra et påslag på nettariffen innbetalt av husholdningene i sin helhet, minimum 400 millioner kroner, bli gjort tilgjengelig til energiltak i husholdningene. De midlene som ikke utbetales, overføres til neste kalenderår. Beløpet bør økes de neste årene.
- Enova må ha borettslag og sameier som egen målgruppe samt egne støtteprogrammer for redusert energiforbruk i yrkesbygg.
- Enova må i tillegg gi støtte til informasjonstiltak.

Energieffektivisering må prioriteres

I mai kom Det internasjonale energibyrået (IEA) med sin «Net Zero»-rapport, som viser hvordan energisektoren må legges om for å bidra til at den globale oppvarmingen begrenses til 1,5 grader. Det aller viktigste budskapet i rapporten er at energieffektiviteten må økes, slik at etterspørselen etter energi blir lavere i 2050 enn i dag, til tross for at den globale økonomien vil være dobbelt så stor. Uten økt energieffektivitet blir det nærmest umulig å erstatte all fossil energi med fornybar energi.

Stortinget har bedt regjeringen utarbeide en plan med et sett tiltak som skal redusere energibruken i bygg med minst 10 TWh i 2030 og øke strømproduksjonen i bygg. Planen skal presenteres i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.

Målet om 10 TWh energisparing ble først introdusert ved behandling av energimeldingen i juni 2016. Det har nå gått mer enn fem år uten oppfølging. Målet vil i hovedsak måtte nås gjennom storskala utrulling av kjent og velprøvd teknologi. På grunn av ulike typer markedssvikt, og for å få tilstrekkelig tempo i omstillingen, er det helt nødvendig med støtteordninger og andre virkemidler.

Men i styringsavtalen mellom Klima- og miljødepartementet og Enova for 2021–2024 står det følgende: «Enovas virkemidler skal rettes mot senfase teknologiutvikling og tidlig markedsintroduksjon.» Dette er i dag førende for utviklingen av Enovas støtteprogrammer og er en barriere for å utløse det store potensialet for energieffektivisering i bygninger.

Enovas støtteprogrammer må forbedres—forbrukerne må få mer tilbake

Regjeringen har gitt tydelige løfter om å sette vanlige folk først. Å gi vanlige folk mulighet til å bidra kan styrke oppslutningen om klimadugnaden. Med høye strømpriser er det ekstra viktig å hjelpe, slik at flere kan redusere sitt forbruk og få lavere strømregninger.

Utfordringen for forbrukerne er at kostnadene kommer i forkant, mens gevinsten hentes ut over lang tid etterpå. Erfaringen viser at mange derfor trenger en økonomisk dytt for faktisk å gjennomføre slike tiltak. Naturvernforbundet støtter også forslaget om en sosialt rettferdig profil som sikrer at alle landets husholdninger kan gjøre bruk av støtteordningen.

Husholdningene betaler hvert år inn rundt 400 millioner kroner til Enova gjennom påslaget på nettleien. Øvrig finansiering til Enova er påslag på nettleien til andre kunder med alminnelig forbruk samt bevilgninger over statsbudsjettet. Bevilgningene over statsbudsjettet finansieres blant annet gjennom at husholdningene betaler inntektsskatt, merverdiavgift og elavgift.

I fireårsavtalen mellom departementet og Enova for perioden 2017–2020 var det presisert at 250 millioner årlig skulle være et minimum som utbetales til energitiltak i husholdningene, men i flere år har utbetalingene fra Enova til norske husholdninger ligget langt under dette minimumsbeløpet, og Enova har kuttet i støtten til energitiltak. Ved utgangen av 2021 var summen av midler som er avsatt til energitiltak i husholdninger siden Enova-tilskuddet ble innført i 2015, på 1800 millioner kroner. Det er i denne perioden et gap på 500–600 millioner kroner mellom hva som er avsatt, og hva Enova reelt har utbetalt til husholdningene.

I budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og SV kom det inn at: «Stortinget ber regjeringen sikre at Enova benytter rammen på 300 millioner kroner til husholdninger som følger av Enova-avtalen, i tillegg til 100 millioner kroner som kommer av enigheten mellom partiene. Regjeringen skal i statsbudsjettet for 2023 redegjøre for arbeidet med ENØK-tiltak i husholdningene.»

Det må bety at i avtalen med Enova må summen som avsettes til en rettighetsbasert ordning for energitiltak i husholdningene, økes til minimum 400 millioner kroner. Naturvernforbundet mener at ordningen må utvides med nye tiltak, og det må gis støtte til trinnvise bygningstekniske tiltak.

Enova kan også velge å støtte øvrige tjenester lenger bak i verdikjeden som kommer forbrukerne til gode og bidrar til å redusere klimagassutslipp. Dette må finansieres gjennom den årlige bevilgningen over statsbudsjettet.

Støtte til borettslag og sameier og yrkesbygg

Enova-tilskuddet er en rettighetsbasert tilskuddsordning for husholdninger, og energitiltakene er i liten grad aktuelle for husholdninger i borettslag og sameier. Større tiltak som er mest

aktuelle for borettslag og sameier, er i dag ikke en del av denne ordningen, men må søkes gjennom Enovas støtteprogram for bedrifter. Vi mener at borettslag og sameier må bli egen målgruppe hos Enova.

I budsjettavtalen har følgende punkt kommet inn som nå må følges opp:

«Stortinget ber regjeringen vurdere ordninger som støtter opp om etablering av lokal energiproduksjon, energieffektivisering og etablering av ladeinfrastruktur i borettslag.»

I oppfølgingen av 10 TWh-målet må yrkesbygg også få egnede virkemidler, hvor Enova dessverre har avvirket flere støtteordninger.

Informasjonstiltak

Enova bør gi tilskudd til informasjonstiltak som sikrer at kunnskap om gode miljøtiltak når ut til mange. Vi foreslår derfor at Enova har en ordning der ulike aktører kan søke om støtte til målrettede informasjonstiltak til relevante grupper. I tillegg bør Enova ha egne programmer for grupper som borettslag og kommuner der de veiledes og følges opp på en god måte, siden de har spesielle beslutningsprosesser. Her kan Enova bidra, slik at energieffektiviseringstiltak som ikke blir gjennomført av ulike grunner, faktisk blir realisert. Her kan det også gis støtte til kommuner som vil tilby energirådgivning til husholdninger, inkludert veiledning om støtteordningene.